

Két könyv Kiskunfélegyházáról

Kiskunfélegyháza helyismeretének kézikönyve

Van annak már talán tíz esztendeje is, amikor a téma és a szerző összetalálkozott. Akkoriban sokszor beszélgettünk arról, mennyire hiányzik Kiskunfélegyháza nevezetes épületeiről, köztéri alkotásairól egy hiteles adattár.

Az alföldi városokban, s országsszerre sok helyen az 1980–90-es években kezdődött az ún. anno kötetek kiadása. Megyénkből Székelyné Kőrösi Ilona szerkesztésében a *Kecskemét anno...*, Szakál Aurél szerkesztésében a *Kiskunhalas anno...*, Romsics Imre szerkesztésében a *Baja anno...* köteteit emlitem. Ezek a könyvek a XIX. század végétől, főleg a századfordulóra, a boldog békeidőkre koncentrálnak, fényképek segítségével mutatják be az adott település mindennapjait.

A képes műtáradék másik csoportjába a képeslap kötetek tartoznak. Szakál Aurél szerkesztésében jelent meg az *Üdvözlés Kiskunhalasról. Kiskunhalasi képeslapok 1898–2000*, de sorolhatnám a többi települést, pl. Szabadszállást is.

Urbán Miklósné harmadik műfajt választott. Úgy döntött, összegyűjt minden fellelhető adatot Kiskunfélegyháza nevezetes épületeiről, szobrairól, emléktábláiról, és kötetbe rendezi. Munkájához eszmei támaszt az emberi lélek kultuszteremtő, emlékekbe kapaszkodó hajlamában talált. Elgondolását jó szándékú, a helyismeretnek elkötelezett személyek adatközléssel, fényképekkel, források felderítésével és a kiadáshoz nélkülözhetetlen pénzzel támogatták. Minden segítő kéz lendített picit az ügyön, hogy a szekér el ne akadjon, hogy a szerző ne adja fel, és mindannyiunk örömére ez a szép könyv megszülethessen.

Urbán Miklósné választása azokra az objektumokra, kultikus helyekre esett, amelyek pozitív értékeket közvetítenek, amelyeket meg kell őriznünk, amire emlékezni kell. Emlékezni kell időnként, csendesen és magányosan, vagy ünnepélyesen és közösségekben.

A szerző célratörő és kitartó munkával, nagy szakmai igényességgel a választott szempontok szerint mutatja be mindazokat a Kiskunfélegyházán található objektumokat, amelyek alkalmasak az emlékezés kultuszának támogatására, a közösség összetartozásának, önazonosságának – idegen szóval – identitásának erősítésére.

Hosszú volt az út a könyv megjelenéséig. Tudom, hogy a gondos szerző mindig talált egy-egy pontosítandó adatot, s amikor már azt gondolta, mindent összegyűjtött és tisztázott, elkészült egy újabb szobor, felavattunk egy újabb emléktáblát, amit természetesen nem akart kihagyni.

A várakozás izgalmaival vettem kezembe a végre befejezett, kész munkát. Első pillantásom a megkapóan szép borítóra esett, amiről a kötetbe belelapozva megtudtam, hogy a tipográfiával együtt Zalatnai Pál tervezői fantáziáját és tehetségét dicséri. A könyvet sokszor végiglapoztam, nézegettem, olvastam, majd végigolvastam, és ismét nézegettem. A módszert mindenkinek ajánlom, aki megvásárolja ezt a nagyon szép és hasznos kézikönyvet.

Igen, mert kézikönyv. Én a könyvespolcon a lexikonok és enciklopédiák sorába tenném. Elsősorban a szigorúan egységes, tömör és hiteles adatbázisa miatt. Minden, a kötetben bemutatott épületről, szoborról, tábláról elolvasható, ki tervezte, mikor épült vagy készült, milyen stílusban, hol található, valamint egy bővebb történeti leírás.

Az első fejezetben 34 köz- és magánépület leírása és fényképe kapott helyet. Itt említem meg a fotósok: Gulyás Sándor, Jégh Roberta, Szász András és Zalatnai Pál nevét, hiszen a fényképek szerves részei a könyvnek. A 34 nevezetes épületről elolvashatjuk mindazt, amit egy kiskunfélegyházinak tudnia kell, amire a városba látogató idegen is kíváncsi lehet. Olvasgatás közben kíváncsi lettem, hogy a kiválasztott 34 nevezetes épület milyen stílust képvisel. Megállapítottam, hogy 11 eklektikus, 9 szecessziós, a barokk, a klasszicista, a romantikus és a népi stílus érdekes módon két-két épület képviseli, a többi stilisztikailag – szerintem – nem besorolható.

A szobrok, domborművek fejezetben nagyon sok érdekességet fedeztem fel. Holló Lajos szobrára hívom fel a figyelmet. A nem régen áthelyezett mellszobor 1926-ban készült el, de csak 33 év múltán állították fel köztéren. A szobor elkészültétől 80 évnek kellett eltelnie, hogy oda kerüljön, ahová az alkotó elképzelte. a mai helyére. a szülőházzal szemben.

Kíváncsi voltam vajon tükröződik-e a kultuszhelyek számában a kiskunfélegyháziak Petőfi és Móra iránti megkülönböztetett szeretete? A könyvből megtudhattam, hogy Petőfi Sándorról 3 dombormű, 3 mellszobor, 2 egészalakos szobor, és egy fejszobor található Kiskunfélegyházán, plusz két emléktábla kapcsolódik a személyéhez. Összesen tehát 9 szobor és 2 emléktábla. Móra Ferencről 6 szobor van városunkban elhelyezve és egy emléktábla.

A város katolikus jellegét 8 szakrális emlékmű és egy emléktábla tanúsítja. Számomra a legkedvesebb közülük a két fájdalmas Krisztus szobor. Az emberarcú Krisztus szobrok szépsége, kedvessége Móra Istvánt is meghatotta. A könyvben olvasható, hogyan írt a szülővárosába hazalátogató Móra István a bánkódó Jézusról.

Lapozgatás közben kíváncsi lettem arra is, mikor készült Kiskunfélegyházán a legtöbb köztéri alkotás? Megszámoltam. A XVIII. századból 3 alkotás van a könyvben, a XIX. századból szintén, az 1900–1950 közötti időszakból 8. 1950–1970 között 6-ot helyeztek el, 1970–1989 között 15-öt, végül 1989-től 2004-ig 20 alkotás került Kiskunfélegyházára. Nem soroltam közéjük a dombormű nélküli emléktáblákat, amelyek csak neveket, feliratokat örökítenek meg.

Külön fejezetben kaptak helyet a díszkutak és a csobogók, kedves látványuk, történetük feloldja a mártírok és a hősök emlékműveinek szomorú feszültségét.

Végezetül nem hagyhatom említés nélkül a könyv igen hasznos mutatóit. A szerző név-, tárgy- és helynévmutatót készített, hogy könnyebbé tegye a tájékozódást.

A névmutatóban például a Bozóki családnév 48-szor, Palásti Gábor neve 20-szor, Majláth József neve 14-szer, Ujszászi Jánosé 10-szer fordul elő. Bizonyosága

ez a helyi műköves mesterek kiváló munkájának. A felfedezés örömeivel olvastam Paksi János nevét, aki a Görögház asztalos munkáit készítette. Paksi kiváló félegyházi bútorasztalos volt. Ő készítette a kiskunkapitányság épületének első bútorait is.

Tanulmányozásra ajánlom a helynévmutatót is. Megnéztem, a Kiskun Múzeum 8-szor, a Városháza 9-szer, a Móra Ferenc Gimnázium és a Petőfi Sándor Gépészeti Szakközépiskola 13–13-szor, tehát egyenlő számban fordul elő a kultuszhelemek között. A mutatók segítségével egy szempillantás alatt érzékelhető, milyen nagy feladatot vállalnak az iskolák az emlékezés ébrentartásában. Szinte nincs olyan iskola Kiskunfélegyházán, ahol ne emlékeztetne legalább egy emléktábla megbecsülést érdemlő személyiségekre, soha nem felejthető eseményekre. Urbán Miklósné könyve az identitás erősítésének ügyét szolgálja; fogadjuk, fogadják szeretettel és értő kíváncsisággal.

(Urbán Miklósné: Nevezetes épületek, szobrok, emléktáblák, emlékművek Kiskunfélegyházán. Kiadja a Petőfi Sándor Városi Könyvtár. Kiskunfélegyháza, 2005. 192 p.)

Bánkiné dr. Molnár Erzsébet

Fekete János életműve

A Móra Ferenc Közművelődési Egyesület és a Petőfi Sándor Városi Könyvtár közös kiadásában 2., átdolgozott és bővített kiadásban jelent meg a Fekete János, Kiskunfélegyháza díszpolgára, a Kulturális Minisztérium Wlassics Gyula-díjával kitüntetett tanár úr, Félegyháza helytörténete legjobb ismerőjének munkásságát föltáró bibliográfia. Ennek tanúsága szerint a jeles helytörténész 1959-ben kezdett el publikálni. A '60-as években közölt írásai még jobbára tudósítások, hozzászólások voltak, bár a Petőfi-téma már 1960-ban megjelent életművében.

Az első szorosabban helytörténetinek tekinthető írása a Félegyházi Közlönyben 1968. április 12-én jelent meg Asztalos Jánosról, a Kiskunfélegyházán elfogott kecskeméti ügyvédről, a szegényparasztság tarthatatlan helyzetének föltárójáról. De a bibliográfiából is látszik, hogy már ekkor foglalkoztatták szerzőjét a településtörténet kérdései, hiszen 1974-ben jelent meg a *Kiskunfélegyháza településfejlődése és utcanéveinek története* című nagylélegzetű kötet. Sőt ennek egy részletét már 1973-ban publikálta *Petőfi emléke Kiskunfélegyháza tér és utcanéveiben* címmel. Ezt követően írásainak zöme már helytörténeti jellegű, tanulmány vagy értékes ismeretterjesztés.

Munkásságának legjelentősebb része a kilencvenes évekre esik. Ekkortájt, kilenc esztendőben is meghaladta publikációinak száma az évi húszat. Ugyancsak ebben az időszakban, 1997-ben jelent meg a Magyar Nyelvtudományi Társaság kiadásában a Félegyháza és környékének földrajzi neveit földolgozó 118 oldalas műve, majd 2001-ben a rendkívül jelentős *Kiskunfélegyháza utcanévei* című monográfia. Ezek és a cím szerint nem említett többi írás is ma már megkerülhetetlen minden Kiskunfélegyháza kultúrájával, hagyományaival, településtörténetével foglalkozó kutató számára.

Fekete János azonban soha nem volt szobatudós, már csak azért sem, mert kutatásait nemcsak a könyv- és levéltárakban végezte, hanem azokat terepmunkával, az adatközlők által mondottak földolgozásával, verifikálásával egészítette ki. Így nem csoda, hogy 1988-ban alapító tagja lett a Kiskunfélegyházi Közművelődési Egyesületnek, amely – épp az ő javaslatára – 1993-ban Móra Ferenc nevét vette föl.

De szót kell ejtenem egy másik helytörténetben jeleskedő kutatóról, a kötet szerzőjéről, a városi könyvtár nyugalmazott helytörténész könyvtárosáról, Urbán Miklósnéről is. Ő elsősorban könyvtáros és bibliográfus, ennek megfelelően nem dicsekedhet olyan sok publikációval, mint Fekete János. Ám az évtizedek során végzett gyűjtő és föltáró munkája a könyvtár helytörténeti gyűjteményében és katalógusában materializálódott, és áll a helytörténészek rendelkezésére. E könyvtárosi munka eredménye lett 1971-ben az 1882–1971 közötti éveket föltáró helyismereti bibliográfia, majd az 1985-ben napvilágot látott *Kiskunfélegyháza történetének válogatott bibliográfiája*. Emellett megírta a Hattyúház, valamint az országzászló történetét (2001), közreműködött a Kiskunfélegyháza történeti olvasókönyvének (1985) létrejöttében, megszerkesztette a Petőfi Sándor Városi Könyvtár emlékkönyvét (2000) és 1995-ben megjelentette a *Könyvnapok – könyvhetek Kiskunfélegyházán, 1929–1995* című repertóriumát. *Nevezetes épületek, szobrok, emléktáblák, emlékművek Kiskunfélegyházán* című könyve pedig ugyancsak most látott napvilágot. (Lásd az előző könyvismertetést. – A szerk.)

A személyi bibliográfiák készítését 1990-ben kezdte A két, Fekete Jánosról publikált kötet között a szerző megjelentette a Balanyi Béla (1911–2002) kecskeméti levéltár-igazgató (1994), Mezősi Károly (1907–1971) történész, irodalomtörténész (1996) és Móra István (1864–1957) költő, író (2000) munkásságát föltáró személyi bibliográfiákat. Mindegyik kitűnő munka a maga nemében.

Urbán Miklósné azonban nagyon jól tudja, hogy a bibliográfia meglehetősen száraz műfaj. Épp ezért nem csupán könyvészeti adatokat ad, hanem köteivel igyekszik több oldalról is bemutatni az adott személyt. Helyt ad a legjellemzőbb műveiből vett szemelvényeknek, a munkásságát méltató írásoknak is. Ezáltal mindenki számára „fogyasztható” lesz a kiadvány, és jóval szélesebb körben lehet megismertetni az alkotót. A *Fekete János élete és munkássága* című bibliográfiában is ugyanígy jár el.

Fekete János életművét Luchmann Zsuzsanna tanárnő méltatja a könyv elején az életrajz leglényesebb fordulót bemutatóan. Ebből a portréból is jól megismerhető Fekete János tevékenysége. Én mégis hozzátennék egy ecsetvonást. Mindig az emberszeretet auráját érzem körülötte. Arcának legjellemzőbb vonása a mosoly. Nem a megkövült, állandósult mosoly, hanem a „halfgatlak, most a tiéd vagyok, mert érdeklődöm irántad” mosolya.

A kiadvány második nagy fejezete a Félegyházi Közlöny rovatát idézve a *Honismereti mozaik* címet viseli, és válogatást ad Fekete János írásából. Urbán Miklósné az életmű legjellemzőbb témáit igyekezett fölillantani a szemelvényekben. Így jelenik meg Móra István, Kossuth Lajos, Mezősi Károly és Petőfi Sándor kutatása. Móra Ferenc, a településtörténet, útmenti keresztek, viharharangok, utcanevek vizsgálata.

Ezt követi a kéthasábosra szedett, folyamatos sorszámozású, de két fejezetbe tagolt bibliográfia: *Művei, írásai*, illetve *Írások róla, munkásságáról, közéleti szerepléséről*. A bibliográfia időrendi fölépítésű, Fekete János publikációit 1959-től, a

róla megjelent írásokat pedig 1954-től 2004-ig követi nyomon. Tétélei jól szerkesztettek, áttekinthetőek. A szerző alaposan kihasználja a cikkek tartalmának föltárására az apró betűvel szedett megjegyzéseket. Egyetlen tételbe vonja össze az azonos közleményeket vagy ezek változatait. Ezzel nemcsak helyet takarít meg, de a használó is egy helyütt találja meg az írásokat, kényelmesebbé téve ezáltal a bibliográfia használatát. Ugyancsak egyetlen tételben közli a Fekete János kötetéről, írásairól megjelent recenziókat, kritikákat az ismertetett mű leírásával.

Nem szokás és épp ezért a munka külön érdeme a Fekete János-írások mellett található illusztrációk következetes föltüntetése. Ebben arcképek mellett szobrok, épületek, utcák fényképei egyaránt szerepelnek. Manapság nagyon megnőtt a képi dokumentumok iránti igény, így igazán csak dicsérni lehet ezt a sok többletmunkát kívánó megoldást, különösen, hogy négy oldalon, külön mutatóban föl is tárja ezek lelőhelyeit.

A könyvészeti összeállítást használhatóvá tévő mutató 22 kéthasábos oldalon egyetlen betűrendben tartalmazza a bibliográfiában előforduló személyek, földrajzi egységek, testületek neveit, a tárgyszavakat és a Fekete-írások címeit, ez utóbbiakat dőlten szedve. A szerző igen gondosan készítette el a mutatót: a bibliográfiai tétel minden visszakereshető elemét igyekezett visszatükrözni.

A kiadvány tartalmazza még a szerzője által földolgozott időszak kiadványok jegyzékét, címük rövidítésével és az egyéb rövidítések jegyzékét is.

A kötet tipográfiája kellemes hatású, jól tagolt, nagyon szépen tördelt. A teljes bibliográfiai részben, a rövidítések jegyzékétől kezdve a mutató legvégéig előfőj könnyíti meg a tájékozódást.

Jelzi a város vezetésének a kultúra, a helyi hagyományok iránti elkötelezettségét, hogy támogatta a bibliográfia megjelentetését, és Ficsór József polgármester úr megtisztelte a kiadványt a *Köszöntő* méltató soraival.

Urbán Miklósné a *Bevezetés* cím alatt ad rendkívüli alaposággal és tömörséggel eligazítást a bibliográfia fölépítéséről és használatáról. A kiadvány szívós munkáról és alapos tárgyismeretről tesz tanúbizonyosságot. Gratulálok hozzá, és köszönjük meg a szerzőnek ezt az újabb kitűnő alkotást.

(Urbán Miklósné: Fekete János élete és munkássága. Bibliográfia. Kiskunfélegyháza, 2005. Móra Ferenc Közművelődési Egyesület–Petőfi Sándor Városi Könyvtár. 134 p.)

Gyuris György

Kulcs, iránytű, mentőöv

Nemcsak a könyvek világában kevésbé vagy egyáltalán nem otthonosak, de a velük szakszerűen foglalkozók különösebb fontosságot annak a valaminek, amit címleírásnak is, bibliográfiai leírásnak is, de még számos egyéb szinonimával megnevezhető valaminek mondunk. Nem szép dolog ugyan, de tagadhatatlan, hogy az ezzel a területtel hivatásszerűen foglalkozó könyvtárosok is szívesen elméncked-

nek e „szakma” fölöslegesnek, túlbonyolítottnak, életidegennek tartott „kukacoskodásain”, a különböző írásjeleknek, zárójeleknek, sorrendeknek tulajdonított, fölötte komikusnak tűnő fontosságon, fontoskodáson. És lehet is, talán kell is viccelődni. Csak épp az a baj, hogy bármennyire életidegen, túlbonyolított, fölösleges ez a „szakma”, egyúttal meg- és elkerülhetetlen is. Még az egyszerű olvasó, dolgozatról kisdiák, vagy valakinek könyvet vásárolni szándékozó sem lehet el e tudásanyag valamilyen fokú ismerete nélkül. Hát még a könyves szakma legkülönbözőbb képviselői! És akkor, ha már muszáj eligazodni, jön a döbbenet. A döbbenet azon, hogy akár egy friss, napjainkban megjelent, egészen egyszerű kiadvány esetében is milyen buktatók várják azt, aki ezt a kiadványt valamiképpen meg akarja „fogni”, le akarja írni, vagy valaminő listából, jegyzékből ki akarja keresni. Iszonytató dzsungelbe kerül az ilyen ember!

Pogányné Rózsa Gabriella frissen megjelent kis könyve (*A bibliográfiai adatközlés szabályai és felhasználása a könyves szakmában*) kulcs ebbe a birodalomba, iránytű a dzsungelben, mentőöv a hullámok közé kerülték számára. A szerző e szakma (nevezzük durva leegyszerűsítéssel, roppant pontatlanul katalogizálásnak) professzorasszonya, egyetemen tanítója, és – nem túlzás a szó – e terület egy kéz ujjain megszámlálható legfőbb hazai szakembereinek egyike, egyúttal a nemzetközi mezőnyből is kimagasló nagysága. Nos, ezúttal, ebben a könyvben nem saját mérhetetlen tudását önti elébünk. Messze nem adja mindazt, amit e területről tudni lehet, és amit persze tud is. Hanem kulcsot és iránytűt nyom a kezünkbe, mentőövet dob nekünk. Nekünk, vagyis mindazoknak, akiknek bizony el kell igazodnunk katalógusokban, bibliográfiákban, könyvjegyzékekben, lajstromokban stb. Valami végtelen tapintattal teszi mindezt: szól a katalogizálás immáron több ezer éves történetéről, bemutatja a címléírás–katalogizálási szabályokat és szabványokat, ismerteti a könyvészeti adatközlés hazai és nemzetközi gyakorlatát. Mindenről szól, amit „könyves” embernek tudnia kell, nem riad vissza a fogósabb, nehezebb kérdések taglalásától sem, ám csak azt mondja, amit tudni muszáj, még véletlenül sem ad többet, nehogy elriasszon. A mű a könyves szakképzés tankönyve, ám nélkülözhetetlen a könyvek (folyóiratok, egyáltalán az frott, nyomtatott, elektronikus kiadványok) világában eligazodni vágyók vagy kényszerülők minden fajtája számára. Csak a katalogizálással hivatásszerűen foglalkozó könyvtárosoknak (szakmánk egy kicsiny, ám annál intranzigensebb csoportja számára) nem „kötelező” olvasmány, de a legnagyobb élvezettel nyilván ők fogják forgatni. Remekmű ez a kis könyv, messze a legjobb ebben a nemben, ami magyarul valaha is született. (VK)

(Pogányné Rózsa Gabriella: *A bibliográfiai adatközlés szabályai és felhasználása a könyves szakmában*. Bp. 2004. Hatágu Síp Alapítvány.)

ORLIKON KIADÓ

ÚJ KIADVÁNYUNK !

Festőművészeink a korabeli sajtó írásaiban

A napi sajtó megjelenésével egyre nagyobb befolyást gyakorolt az olvasók izlésvilágára, egyúttal a kor művészeire, művészeti irányzataira. Az 1800-as évek vége és az 1900-as évek elejének magyar festőművészei közül 50 neves alkotót mutatunk be ebben a reprodukciókban bővelkedő könyvben, akiket a korabeli sajtóban róluk megjelent elemzések kritikák tükrében ismerhetnek meg. A rövid önéletrajz mellett bőséges irodalomjegyzékkel is segítjük az információszerzést.

Jegyzett Magyar Festőművészek Almanachja - ADATTÁR -

A kiadvány 114 év történelmén át mutatja be a neves magyar festőművészeket 1800 - 1914-ig, születési évük sorrendjében. A kötetben 2582 művészt ismerhetünk meg és érthetjük meg művészi indíttatását a kor jelentős történelmi eseményeinek ismeretében.

Korabeli metszetekkel illusztrált, tabias kötésű 320 oldalas kiadvány.

KIEMELT AJÁNLATUNK KÖNYVTÁRAK SZÁMÁRA

Ha megrendelik mindkét kiadványunkat, akkor az eredeti árak helyett 3,500 Ft/db egységáron juthatnak hozzá a könyvekhez.

Ha több példányt is rendelnek, akkor az 500 Ft szállítási költséget is elengedjük!

Kiadványaink viszonteladók és magánszemélyek részére is megrendelhetők:

Tel.:70/573 - 1148 - www.orlikon.hu

3K
3K 3K 3K
3K 3K
3K